

SURİYELİ MÜLTECİLERİN KUR'AN-I KERİM İLE İLGİLERİNİN MORAL VE MOTİVASYONLARINA ETKİSİ - KİLİS ÖRNEĞİ-¹

The Effect of Syrian Refugees' Interest in Holy Quran to Their Morals and Motivations, in Kilis Example

Bünyamin AÇIKALIN*

ÖZ

Yüce Allah Bakara sûresinin 155. âyetinde, insanları korku ve açlık; mal, can ve ürünlerinden eksiltme ile sınavacağını bildirmektedir. Her insanın başına gelebilecek benzeri olumsuzluklarda, ona moral ve motivasyon desteği sağlayacak manevi değerlere ihtiyacı vardır. İç savaş nedeniyle ülkemize gelen Suriyeliler, en ağır sıkıntılardan biri olan savaşın zorluklarını yaşamışlardır. Onların Kur'an'dan ne oranda manevi destek aldıklarının ortaya konması, aynı zorluklarla karşılaşma ihtimali bulunan herkes için önem arz etmektedir.

Sığınmacılar hakkında yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda, onların Türkiye'yi seçme sebeplerinin arasında, iki ülke halkının ortak geçmişe sahip olmaları, kültürlerinin benzerlik arz etmesi ve en önemlisi, aynı dini inancı paylaşmaları gibi hususların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle Suriyeli göçmenler üzerindeki araştırmalarda, özellikle onların dini hayatı üzerinde yoğunlaşmış, konuyla ilgili pek çok tespit ve değerlendirmeye yer verilmiştir. Biz de bu araştırma ile biraz daha detaya inerek onların dini hayatları içinde yüce kitabımızın yerini ve önemini araştırmaya çalışacağız.

Bu çalışmada mültecilerin savaştan önceki rutin yaşantılarında, savaş sırasında ve sonrasında Kur'an'ı ne sıklıkla okuduklarının tespit edilmesi, özellikle savaş ortamında Kur'an okumalarının artıp artmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Mültecilerin bahse konu tecrübelerinin ortaya konması ve yüce kitabımızın sıkıntılı dönemlerinde insanlara verdiği manevi desteğin somut bir şekilde anlaşılması için böyle bir araştırmaya ihtiyaç bulunduğu kanaatindeyiz.
Anahtar Kelimeler: Kilis, Suriyeli sığınmacılar, Kur'an tilaveti, manevi destek, Dini hayat.

¹Bu çalışma Adıyaman İkinci Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumunda sunulan tebliğin makale haline getirilmiş halidir.

*Yrd. Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, bacikalın@hotmail.com

ABSTRACT

Almighty Allah informed us He shall test mankind with something of fear and hunger, some loss in goods or lives or the fruits, in 155 th verse of Surah Bakara. Everybody needs moral and motivation support in like such negative situations which may encounter everyone. Syrian refugees which came our country because of civil war, have experianced many difficulties of “war”, one of the most severe trouble to mankind. Whether reciting Quran supports Syrian refugees morally or no is important to everyone who may encounter such these troubles, and it is also important because it is an example to everyone and it will be useful for getting a lesson.

Result of scientific studies shows that Syrian refugees prefer Turkey, because they have same history with Turkish people, their cultures are similar and they have same religious belief. Therefore scientific studies about Syrian refugees, have focused on their religious life, and many comments, evaluations have been done by scientists in this matter. Also -by entering a little more detail- we will study the place and importance of reciting Quran in their religious life.

We aim at to know how often syrian refugees recite the Quran, before civil war in their normal daily life and under war conditions and after the war. We also aim at to learn their Quran recitings increased or decreased during the war. We think that we need such an investigation to reveal their experiences and to undrestand moral support of our Holy Book to people in their difficult times.

Keywords: Kilis, Syrian refugees, reciting Quran, moral support, religious life.

GİRİŞ

Yüce Allah hayatı ve ölümü, kimin davranışça daha iyi olduğunu sınamak amacıyla yarattığını (Mülk, 67/2); Zâriyât sûresinin (51) 56. âyetinde ise cinleri ve insanları kendisine kulluk yapınlar diye yoktan var ettiğini bildirmektedir. İnsanlardan evrene ve kendilerine bakarak derin bir şekilde düşünmeleri, onlardan ibret almaları, ölümden sonrasını hesaba katmaları tavsiye edilerek hür iradeleri ile Yüce yaratıcıyı ikrar etmeleri beklenmektedir. İmtihanın hedefi ise kimin Allah’a (c.c.) daha çok itaat edeceği, O’nun rızasını kazanmaya çalışacağı kimin de O’na isyan edeceğidir (Taberî, 2001: 118; Râzî, 1981: 55, Karaman, Çağrı, Dönmez ve Gümüş, 2006: 416). Ancak bu konuda insanlar –imtihan gereği- iradelerinde serbest bırakıldıkları için, onlardan bir kısmı dünya hayatının süsleri, zevkleri ve güzelliklerine kapılıp oyalanarak yaratılış amaçlarına uygun inanç ve davranışları sergilememeyi tercih etmekte ve böylece Mülk sûresinde bahsolunan sınavı geçememektedirler.

Esenlik zamanlarında insanların çoğu inanmak veya inanmamak, yüce Allah’a kulluk görevini yerine getirmek veya getirmemek gibi dini konulara pek önem vermezler. Ancak başları sıkıştığında, kendilerini çaresiz hissettiklerinde, her

252 / Bünyamin AÇIKALIN

şeye gücü yeten yaratıcıyı hatırlar ve O'na sığınır. Mûsâ (a.s.) kıssası anlatılırken, Hz. Mûsâ ve beraberindekiler denizi geçtikten sonra, onları takip eden Firavun'un boğulacağını anlayıp hiçbir kurtuluş imkânı kalmadığını idrak ettiğinde "ben de Mûsâ'nın Rabbine iman ettim" demesi yüce kitabımızda haber verilmektedir (Yûnus 10/90). İnsanların kendilerini aciz hissettikleri bir başka durum da hamilelik ve doğum sürecinde yaşanmaktadır. Anne, baba ve diğer yakınlar, doğumun kolay olmasını, bebeğin sağlıklı olarak dünyaya gelmesini arzu eder ve yüce Allah'a dua ederler. Kur'an'da bu durum anlatılarak, hamilelik ağırlaştığında anne ve babanın "Andolsun bize sağlıklı bir çocuk verirsen kesinlikle şükredenlerden olacağız" diye dua ettikleri ancak Yüce Allah onlara kusursuz bir çocuk verdiğinde O'na ortak koştuğu bildirilmektedir (A'râf, 7/189,190). Benzer korkuların yaşandığı bir başka durum da deniz yolculuğunda koyu gölgeler gibi dalgalarla karşılaşıldığında ortaya çıkmaktadır. Lokmân sûresinde boğulma tehlikesiyle karşılaşanların dini Allah'a özgü kılarak O'na yakardıkları, yüce Allah onları sağ salim kıyıya ulaştırdığında ise içlerinden bir kısmının inkar etmek ile inanmak arasında tereddüde düştüğü, ortada kaldığı (Karaman vd., 2006: IV, 344) anlatılmaktadır (Lokmân, 31/32).

Kur'an'da örnek olarak zikredilen bu olaylara benzer şekilde insanlar, sevilen bir yakını kaybetme, ölümcül hastalığa yakalanma, kaza yapma gibi bireysel sıkıntılarla veya doğal afetler, yangın, savaş gibi büyük insan kitlelerini etkisi altına alan olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedir. İnsanlar böyle bir durumla karşılaşarak kendilerini çaresiz hissettiklerinde, öncelikle bu olumsuz durumdan kurtulmak için güçlü ve kudretli bir varlığa sığınma ihtiyacı duymakta, sonraki süreçte de bu olumsuz durumu anlamlandırmak ve onun etkilerini azaltıp yok etmek için dine yönelmektedir. Psikolojide "başa çıkma süreci" olarak değerlendirilen bu süreçte insanlar karşılaştıkları zorlukları katlanabilir hale getirmek, acılarına teselli bulmak, hayata tutunabilmek için akli ve duygusal pek çok etkinliklere girmektedirler (Ayten, Sağır, 2014: 6). Örneğin ülkemizde yaşanan 1999 Marmara depreminin ardından depremedelerin günler, hatta haftalarca namaz kılmak, dua etmek için kalabalıklar halinde camilere geldikleri, sabah namazlarında bile camileri doldurdukları gözlenmiştir (Okumuş, 2002: 340).

İnsanın dine başvurmasının sebebi olarak yetersizliği görülmektedir. İnsan böyle durumlarda gücünü en üst seviyeye getirirse de, bunun sınırlı ve geçici olduğunun farkına varmaktadır. Din ise bu anlarda ona manevi destek vermekte, hiçbir açıklamanın ikna edemediği durumda bir açıklama getirmekte, hayat denetim dışında görüldüğünde, kutsal marifetiyle her şeyin denetim altında olduğunu bildirmektedir (Ekşi, 2001: 6).

İnsanların karşılaştıkları sıkıntılardan kurtulmada başvurdukları önemli bir yol da göç etmektir. Genel bir tanımla; kişinin tabii, iktisâdî, siyasî ve benzer mecburiyetler neticesi, yaşadığı toplumu ve sosyal çevreyi değiştirmesi, bir başka çevreye, yabancı olduğu çevre ve insan topluluğuna katılması anlamına gelen göç, insanlık tarihi kadar eskidir (Ağanoğlu, 2013: 23).

Yüce kitabımız Kur'an'da da göç olgusuna yer verilmiş, ancak daha çok inkârcılardan görülen eziyet ve baskılar, hak dini tebliğ imkanının ortadan kalkması gibi nedenlerle yapılan göçlerden bahsedilmiştir (Önkâl, 1998; 457, 458). Örneğin

Hız. İbrahim'in (el-Ankebût 29/26), Hız. Lût'un (Hûd 11/80-81; el-Hicr 15/65), Hız. Şuayb'in (el-A'râf 7/88), Hız. Musa'nın (Yûnus 10/90; Tâhâ 20/77-78; eş-Şuarâ 26/52-67) ve Hız. Muhammed'in (en-Nisâ 4/97, et-Tevbe 9/40, 100 vb.) bu nedenlerle kendilerine inananlarla birlikte hicret ettikleri bildirilmiştir.

Üzerinde yaşadığımız Anadolu coğrafyası Osmanlı'dan Cumhuriyet dönemine tarihin değişik zamanlarında bireysel veya toplu olarak pek çok göç sahne olmuştur (Orat, Arslan ve Tanrıverdi, 2011: 15). Türkiye'nin Balkanlar, Kafkaslar, Irak ve son dönemlerde Suriye olmak üzere komşu coğrafyalardan göç aldığı bilinen bir gerçektir. Buna örnek vermek gerekirse, Osmanlı'nın son dönemleri ile Cumhuriyet döneminde sadece Balkanlardan aldığı göçün milyonlarla ifade edilebileceğini söyleyebiliriz (daha detaylı bilgi için bkz. Ağanoğlu, 2013: 303-306).

Yukarıda verilen bilgilerden, insanların ancak zor durumda kaldıklarında, doğup büyüdükleri yerlerden göç ettikleri sonucunu çıkarabiliriz. Çıkarılacak bir diğer sonuç da Osmanlı'dan Cumhuriyet dönemine, Anadolu insanının kendisinden yardım isteyen çok sayıda göçmene kucak açıp ev sahipliği yaptığıdır.

1. ARAŞTIRMANIN TEORİK BOYUTLARI

1.1.1 Metodoloji

Araştırmamızda örneklem grubunun seçimi, veri toplama ve verilerin değerlendirilmesi metodu takip edilmiştir.

Örneklem grubunun ana kütlesi, Suriye'deki iç savaştan kaçan ve Kilis'e yerleşen Suriyelilerdir. Örneklem grubu, bu ana kütlede "Basit Tesadüfi Örneklem" yöntemi ile belirlenen Suriyelilerden meydana gelmiştir.

Veri toplama yöntemi olarak "anket" uygulanmış ve anketler yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Anket ve mülakatlardan elde edilen veriler frekans ve yüzde hesaplamalarıyla tablo ve düz metin biçiminde gösterilmiş ve tarafsız bir bakış açısıyla analiz edilmiş, yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

1.1.1.1 Araştırmanın Konusu, Önemi ve Amacı

Savaş insanların başına gelebilecek en can yakıcı felaketlerden biridir. Silahlı çatışmalar, füze saldırıları, savaş uçaklarıyla yapılan bombardımanlar ve kitle imha silahlarının kullanımı; bir yandan günlük rutin yaşam şartlarını bitirerek can ve mal güvenliğinin ortadan kalkmasına neden olurken, öte yandan özellikle yaşlı, çocuk ve bayanları daha güvenli yerlere göç etmek zorunda bırakmaktadır. 2011 yılında bazı Arap ülkelerinde başlayan özgürlük akımlarının etkisiyle komşu devlet Suriye'de de iç karışıklıklar ortaya çıkmış, durum gittikçe içinden çıkılmaz bir hal alarak, çatışmaların başlamasına ve acımasız bir iç savaşa dönüşmüştür. Uzun yıllardır

254 / Bünyamin AÇIKALIN

medeniyetin beşiği olarak bilinen Şam ve Halep gibi önemli İslam şehirleri iç savaş neticesi yerle bir olmuştur. Kargaşa, belirsizlik, elektrik ve su kesintisi, pahalılık gibi etkenlerin yanında can güvenliğinin kalmaması, insanların yaşadıkları yerleri terk etmelerine neden olmuştur. Milyonlarca Suriyeli, başta en yakın komşu devletler olmak üzere dünyanın değişik yerlerine sığınmak zorunda kalmıştır (Erkan, 2016:2, Apak, 2014: 55).

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı verilerine göre 18.09.2017 tarihi itibarıyla, sadece Türkiye geneli geçici barınma merkezlerinde 230 695 Suriyeli barınmakta olup barınma merkezlerinin dışında yaşayanlarla birlikte ülkemizdeki toplam Suriyeli sayısı 3 181 537 kişiye ulaşmıştır. Nüfusuna oranla en fazla Suriyeli göçmen barındıran illerden olan Kilis'te geçici barınma merkezlerinde 28 899; kent merkezinde ise 124 481 (<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1450605-illere-gore-suriyeli-dagilimi/49>; erişim tarihi: 15. 10. 2017) Suriyeli bulunmaktadır. 31 Aralık 2016 tarihi itibarıyla kamu kurumları, STK'lar ve halk tarafından Suriyeli göçmenlere yapılan tahmini yardımın tutarı ise 25 000 000 000 USD'dir (https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/18_09_2017_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf; erişim tarihi: 18.09.2017).

Kilis'e yerleşen Suriyeli göçmenler, pek çok zorlu ve sıkıntılı süreçlerden geçmişler, mallarını, işlerini, hatta yakın uzak pek çok akraba ve tanıdıklarını kaybetmişlerdir. Suriye'de yaşadıkları zorlukların ardından göç ettikleri yerlere geldiklerinde, bu defa yeni yaşam şartlarına uyum sağlama problemiyle baş başa kalmışlardır. Din, böyle durumlarda göçmenlerin toplumsal bağlarını korumalarında ve dayanışmalarında önemli bir bağ görevi icra etmektedir (Erkan, 2016: 9).

Çalışmada dinimiz İslam'ın en önemli kaynağı, okunmasıyla ibadet olunan, gönüllere ferahlık ve şifa kaynağı (Yûnus, 11/57; İsrâ, 17/82; Fussilet, 41/44) Kur'an'ın, Kilis'te yaşayan Suriyeli göçmenlerin hayatındaki yerini tespit etmek gayesi güdülmüştür. Özellikle sıkıntılı durumlarda iken Suriyeli göçmenlerin dine sığınmalarında, Kur'an'ın rolü anlaşılmasına çalışılmıştır. Zira her milletin böyle zor durumlarla karşılaşması ihtimal dâhilindedir. Bu anlamda Suriyeli göçmenlerin tecrübeleri, aydınlatıcı bir rol oynayacaktır.

1.1.1.2 Araştırmanın Sınırları ve Yöntemi

Çalışmada, Kilis'in gerek geçici barınma merkezleri gerekse, kent merkezindeki 147 Suriyeli göçmene 2017 yılının Eylül Ekim aylarında anket uygulanmıştır. Anketin gerçekleştirilmesinde bazı tanıdıklardan ve öğrencilerden yardım alınmıştır. Anket öncelikle 19 kişiye uygulanmış, buradaki tecrübelerden istifade edilerek gerekli düzenlemeler yapılarak ankete nihai şekli verilmiştir. 16 soruya cevap aranan ankette, katılımcılardan anket formunu samimi bir niyetle doldurmaları talep edilmiştir.

Ankette sorulan sorulara verilen cevapların daha iyi tanınmasını sağlamak, ortaya çıkan sonuçları netleştirmek amacıyla ayrıca 15 kişiyle mülakat yapılmıştır. Böylece Suriyeli göçmenlerin gerek barış durumunda ülkelerinde iken, gerek Kilis'e

geldikleri ilk dönemlerde gerekse aradan geçen zaman diliminin ardından günümüzdeki Kur'an okuma alışkanlıkları hakkında daha geniş bilgi edinilmiş, Kur'an'ı ibadet maksadıyla okumalarının yanında, anlamını düşünerek yaptıkları okumalarda ne derece moral ve manevi destek aldıkları öğrenilmeye çalışılmıştır.

Ankette göçmenlerin cinsiyeti, medeni durumu, yaş aralığı, tahsil durumları, iş ve mesleklerini öğrenme amaçlı soruların yanı sıra dinleri, dinlerinin ibadetlerini yerine getirip getirmediğini anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. Göçmenlerin yaşadıkları sıkıntıların anlaşılması bağlamında başta birinci dereceden akrabalar olmak üzere savaşta kaybettikleri, yaralı ve esir düşen akrabaları olup olmadığı sorulmuştur. Anketin geri kalan kısmındaki sorular ise göçmenlerin Kur'an-ı Kerim'i okuma ile ilgilerini anlamaya dönüktür. Özellikle onların zor günler geçirdikleri savaş ortamında Kur'an okumaya sığınıp sığınmadıklarını anlamak için savaştan önce, savaş sırasında, Türkiye'ye geldikleri ilk yıl içinde ve günümüzdeki Kur'an okuma alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN UYGULAMALI BOYUTU

2.1.1 Anket Katılımcılarının Cinsiyet ve Medeni Durumları ile Yaşları

Seçenekler	Sayı	%
Kadın	72	49%
Erkek	75	51%
Toplam	147	100%

Tablo 1: Anket Katılımcılarının Cinsiyet Durumu

Erkek ve kadınların psikolojik ve sosyolojik yönleri birbirlerinden farklı olabilmektedir. Duygusal yapıları, karşılaştıkları güçlüklerle verdikleri tepkiler, olaylara bakışları, düşünceleri ayrı olabilmektedir (Okumuş, 2002: 350). Aşağıda belirli sorulara verdikleri cevaplar üzerinde durulurken, erkek ve kadınların cevapları bu açıdan karşılaştırılacaktır.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere 147 katılımcının 72 si kadın, 75 ise erkektir. Katılımcıların içinde kadınların oranı % 49 iken erkekler % 51 oranındadır. Sonuç itibariyle örneklem grubunda kadın ve erkek sayılarının birbirine çok yakın olduğunu ifade edebiliriz. Erkek ve kadınların medeni durumları ise aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Medeni Durum	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam

256 / Bünyamin AÇIKALIN

Evli	22	33	55	31%	44%	37%
Bekar	44	38	82	61%	51%	56%
Boşanmış	0	0	0	0%	0%	0%
Dul	1	1	2	1%	1%	1%
Cevapsız	5	3	8	7%	4%	5%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 2: Anket Katılımcılarının Medeni Durumu

Anket katılımcılarının çoğu bekadır. 44'ü kadın, 38'i erkek olmak üzere toplam 82 katılımcı bekadır ki bu da katılımcıların %56'sına tekabül etmektedir. Evli katılımcılar ise 22'si kadın 33'ü erkek olmak üzere toplam 55 kişidir ve katılımcıların %37'sine karşılık gelmektedir. Boşanmış katılımcının olmadığı ankette, 1'i kadın 1'i erkek olmak üzere 2 dul bulunmaktadır. Bu soruya 5'i kadın 3'ü erkek olmak üzere 8 katılımcı cevap vermemiştir. Katılımcılar içinde, bekarlarda kadınların sayısı fazla iken, evlilerde erkeklerin sayısı fazladır.

Yaş	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
12-18	34	23	57	47%	31%	39%
19-30	23	16	39	32%	21%	27%
31-40	9	12	21	13%	16%	14%
41-50	5	10	15	7%	13%	10%
51 ve üzeri	1	14	15	1%	19%	10%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 3: Anket Katılımcılarının Yaş Durumu

İnsanların yaşlarına göre dini duygu ve düşünceleri değişebilmektedir. Geçirdikleri deneyimler ve dini tecrübelerine göre olaylar karşısındaki tutum ve davranışları farklı olabilmektedir. Örneğin, özellikle savaş gibi zor bir durumla karşılaşıldığında yaşı büyük olanlarla gençlerin göstereceği tepkiler, sabır ve tahammül dereceleri, olayları soğukkanlılıkla karşılama durumları değişebilmektedir.

Anket katılımcıları içinde en yüksek sayı 12-18 yaş aralığında gerçekleşmiştir. 34'ü kadın, 23'ü erkek olmak üzere toplam 57 katılımcının yaş aralığı 12-18'dir. Bu yaş grubu içindeki evli sayısının, 18 yaş ve üstüne göre daha az olacağı göz önünde bulundurulursa, onların evliliğin getirdiği birtakım sorumluluklarla tanışmadıklarını ve evlilere göre sosyal ve dini hayat tecrübelerinin az olduğunu belirtebiliriz. 19 yaş ve üzeri katılımcılar içinde en büyük pay %27'lik

oranla 19-30 yaş aralığındaki katılımcılar iken bu grubu %14 ile 31-40 yaş grubu; %10'ar oranlarla 41-50 ile 51 üzeri yaş grubu takip etmektedir.

Tablodan çıkarılabilecek bir başka sonuç ise 40 yaş altındaki katılımcıların, örneklem grubunun % 80'ini; 40 yaş üzerindeki de % 20'sini oluşturmaktadır. Bu da 40 yaşın altında olan genç ve dinamik kimselerin, katılımcılar içinde sayıca daha fazla olduğunu göstermektedir.

2.1.2 Anket Katılımcılarının Eğitim ve Mesleki Durumları

Eğitim, önceden belirlenmiş kurallar vasıtası ile ferde iradî davranış kazandırma süreci veya kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, onu yetişkin hayatına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Arslantürk 1995: 43). Öte yandan eğitimi sosyal ve kültürel mirası yeni nesle aktarma süreci olarak tanımlamak da mümkündür (Usta 2001: 12). Bu açıdan örneklemin eğitim durumu, ankette yer alan sorulara verilen cevapları değerlendirmede önemli bir unsurdur.

Eğitim durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Okuryazar olmayan	3	7	10	4%	9%	7%
İlkokul	3	8	11	4%	11%	7%
Ortaokul	14	20	34	19%	27%	23%
Lise	37	22	59	51%	29%	40%
Üniversite	12	18	30	17%	24%	20%
Yüksek lisans	2	0	2	3%	0%	1%
Doktora				0%	0%	0%
Cevapsız	1	0	1	1%	0%	1%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 4: Anket Katılımcılarının Eğitim Durumu

Anket katılımcıları içinde en çok lise mezunu vardır. 37'si kadın, 22'si erkek olmak üzere toplam 59 katılımcı lise mezunudur. Ortaokul mezunu katılımcılar 14'ü kadın 20'si erkek olmak üzere toplam 34; üniversite mezunu katılımcılar 12'si kadın 18'i erkek olmak üzere toplam 30; ilkökul mezunu katılımcılar 3'ü kadın 8'i erkek olmak üzere toplam 11; okuryazar olmayan katılımcılar 3'ü kadın 7'si erkek olmak üzere toplam 10; 2 yüksek lisans mezunu katılımcının ikisi de kadındır. Doktora

258 / Bünyamin AÇIKALIN

mezunu katılımcının bulunmadığı ankette 1 katılımcı, eğitim durumu ile ilgili soruya cevap vermemiştir.

Sonuç itibarıyla katılımcıların %93'ünün ilkokuldan yüksek lisansa kadar değişik seviyelerde tahsilli olduğunu, % 7'sinin ise okuryazar olmadığını ifade edebiliriz. Ankette okuryazar olmayanlarla düşük tahsilli sayılabilecek ilkokul mezunlarının %14 oranında; orta ve yüksek tahsillilerin ise %84 oranında gerçekleşmesi nedeniyle, örneklem grubunun "iyi eğitilmiş" olarak nitelendirilmesi mümkün görünmektedir.

Tahsil durumu erkek ve kadınlara göre değerlendirilecek olursa, okuryazar olmayanlarla ilkokul mezunlarının çoğunu erkeklerin oluşturduğu görülmektedir (6'sı kadın %29, 15'i erkek %71). Ortaokul, lise ve yükseköğretim mezunu olma açısından bakıldığında ise rakamlar birbirine yakın olmakla birlikte, kadınların erkeklere oranla biraz fazla olduğu gözlenmektedir (65'i kadın %52, 60'ı erkek %48). Buna göre örneklem grubunda, kadınların tahsil durumunun erkeklere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleki Durum	TOPLAM			Yüzde		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
İşçi	2	14	16	3%	19%	11%
Memur	4	14	18	6%	19%	12%
Tüccar	0	1	1	0%	1%	1%
Öğrenci	44	28	72	61%	37%	49%
Ev hanımı	15	0	15	21%	0%	10%
İşsiz	2	5	7	3%	7%	5%
Diğer	5	13	18	7%	17%	12%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 5: Anket Katılımcılarının Mesleki Durumu

Mesleki durumlarına göre anket katılımcılarına bakıldığında, onların çoğunu öğrencilerin oluşturduğunu görmekteyiz. Öğrenci katılımcılar 44'ü kadın 28'i erkek olmak üzere toplam 72; memur katılımcılar 4'ü kadın 14'ü erkek olmak üzere toplam 18; işçi katılımcılar 2'si kadın 14'ü erkek olmak üzere toplam 16 kişidir. Katılımcıların 15'i ev hanımı olup, içerinde 1 de erkek tüccar vardır. Katılımcılar içinde 2'si kadın 5'i erkek olmak üzere 7 işsiz bulunmakta olup, 5'i kadın 113'ü erkek olmak üzere 18 katılımcı ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Sonuç itibarıyla katılımcıların %49'u öğrenci, %12'si memur, %11'i işçi, %1'i tüccar, %10'u da ev hanımıdır. %5'inin işsiz olduğu katılımcıların %12'si mesleki durumlarıyla ilgili diğer seçeneğini işaretlemişlerdir.

2.1.3 Anket Katılımcılarının Dinleri ve Dini İbadetlerini Yerine Getirme Durumu

Ankete katılan örneklem grubunun cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal ve meslek durumları göz önünde bulundurularak tanınmasının ardından çalışmamızda esas bilgi alınması amaçlanan hususlara gelinmiştir. Bu bölümde katılımcılara dinleri sorulmuş, peşi sıra da dini vecibelerini yerine getirme durumları ile ilgili sorular yöneltmiştir.

Dini	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
İslam	64	63	127	89%	84%	86%
Hristiyanlık	1	0	1	1%	0%	1%
Yahudilik	0	0	0	0%	0%	0%
Diğer	0	0	0	0%	0%	0%
Cevapsız	7	12	19	10%	16%	13%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 6: Anket Katılımcılarının Bağlı Olduğu Dinler

Katılımcıların 64'ü kadın 63'ü erkek olmak üzere 127'si Müslüman iken 1 tane kadın Hristiyan vardır. 7'si kadın 12'si erkek 19 katılımcı ise bu soruya cevap vermemiştir. Tablodan da net bir şekilde anlaşıldığı gibi katılımcıların %86 oranda büyük çoğunluğu Müslüman olduğunu ifade ederken %13 oranında cevapsız bulunmaktadır. Katılımcıların içinde 1 tane Hristiyan bulunması, anketin ilgi çekici bir yönüdür. Zira bundan sonraki üç soruda dini ibadetleri yerine getirmediklerini ifade edenlerden birinin bu Hristiyan katılımcı olduğunu söylemek mümkündür.

Hac İbadetini Yapma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	4	19	23	6%	25%	16%
Hayır	68	56	124	94%	75%	84%
Cevapsız	0	0	0	0%	0%	0%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 7: Anket Katılımcılarının Hac İbadetini Yerine Getirme Durumu

Bilindiği üzere hac, ancak bedeni ve mali bakımdan gücü yetenlerin ömürlerinde bir defa yapmakla sorumlu tutuldukları bir ibadet olduğu için Müslüman toplumların içinde azınlık sayılabilecek oranda hacı bulunması doğaldır.

260 / Bünyamin AÇIKALIN

Ankete katılanlar içinde az sayıda kimsenin hac ibadetini yaptığını belirtmesi kuşkusuz bu durumun bir yansımasıdır.

Katılımcıların 68'i kadın 56'sı erkek toplam 124'ü hac ibadetini yapmadığını belirtirken; 4'ü kadın 19'u erkek toplam 23'ü ise hacı olduklarını ifade etmişlerdir. Yüzdeler olarak ifade etmek gerekirse, katılımcıların %84'ü hac ibadetini yapmamış, %16'sı yapmıştır. Bu %84'lük kesimin büyük çoğunluğunun da imkân bulduğunda bu ibadeti yerine getirmeyi isteyeceğini söylemek, katılımcıların namaz ve oruç ibadetini yerine getirme oranlarının yüksek oluşu göz önünde bulundurulduğunda mümkün görünmektedir.

Namaz İbadetini Yapma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	69	73	142	96%	97%	97%
Hayır	3	1	4	4%	1%	3%
Cevapsız	0	1	1	0%	1%	1%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 8: Anket Katılımcılarının Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Dindarlık göstergesinin en belirgin ölçütlerinden bir olan namaz ibadetini yerine getirme açısından örneklem grubuna bakıldığında katılımcıların 69'u kadın 73'ü erkek 142 kişi olan büyük çoğunluğu namazını kıldığını belirtmiştir. 3'ü kadın 17'si erkek 4 kişi namazlarını kılmadığını belirtirken 1 erkek katılımcı da bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Sonuç olarak örneklem grubunun %97'si namazını kılarken %3'ü kılmadığını belirtmiştir.

Oruç İbadetini Yapma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	70	75	145	97%	100%	99%
Hayır	2	0	2	3%	0%	1%
Cevapsız	0	0	0	0%	0%	0%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 9: Anket Katılımcılarının Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumu

Oruç ibadetini yerine getirme açısından örneklem grubuna bakıldığında ise katılımcıların neredeyse tamamı sayılabilecek, 70'i kadın 75'i erkek toplam 145'i orucunu tuttuğunu belirtmiştir. Sadece iki kadın katılımcı bu soruya olumsuz cevap vermiştir. Sonuç itibarıyla katılımcıların %99' orucunu tutarken %1'i tutmadığını

belirtmiştir. Bu iki kadından birinin Hıristiyan olduğu göz önünde bulundurulursa, sadece 1 kadının oruç tutmadığı ifade edilebilir. Bu da oruç ibadetinin Müslümanlar arasında en çok yerine getirilen ibadet olduğu yönündeki kanıyı destekleyici bir unsurdur. Ayrıca oruç tutmadığını söyleyen Müslüman kadının, bir mazeret nedeniyle bu ibadetini yerine getiremediğini söylemek de ihtimal dâhilindedir.

Tablo 7, 8 ve 9'da görüldüğü üzere örneklem grubunun neredeyse tamamı Müslümandır ve dini vecibelerini yerine getirmektedir. Anketin bundan sonraki 3 sorusu anket katılımcılarının savaşta yaşadıkları sıkıntıları ve hissettikleri acılarını anlamaya yöneliktir. İnsanlara en ağır gelen durumların başında, yakınlarını kaybetmeleri, onların yaralanmaları veya esir düşmeleri gibi hususların geldiğini söylemek mümkündür. Aşağıdaki üç tablo, katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulmuştur. Tablo 10, 11 ve 12 deki veriler katılımcıların yakınlık derecelerine göre kayıp, yaralı ve esirlerinin bulunup bulunmadığını göstermekte, kayıp, yaralı ve esir sayılarını göstermemektedir. Bu üç tabloda yer alan 1, 2 ve 3. satırlarda, yakınlık derecelerine göre kayıp durumları sergilenmekte, alttaki satırlarda ise 1, 2 ve 3. satırdakilerden aynı anda iki veya daha çok gruba girecek kayıp, yaralı ve esir yakınlarının bulunup bulunmadığı gösterilmektedir.

2.1.4 Anket Katılımcılarının Yakınlarını Savaşta Kaybetme Durumu

İnsanlara en ağır gelecek imtihanların başında yer alan yakını kaybetme hususunda Suriye'deki iç savaşın verdiği tahribata örnek olarak katılımcıların verdiği cevaplar şu şekildedir:

Yakınlarını Savaşta Kaybetme Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
1- Eş, evlat, anne, baba, kardeş, torun	13	8	21	18%	11%	14%
2- Amca, hala, dayı, teyze, yeğen	10	15	25	14%	20%	17%
3- Amca, hala, dayı, teyze çocukları ve diğer	16	17	33	22%	23%	22%
1,2	3	3	6	4%	4%	4%
1,3	2	6	8	3%	8%	5%
2,3	3	6	9	4%	8%	6%
1,2,3,	1	4	5	1%	5%	3%
Kaybım yok	24	16	40	33%	21%	27%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 10: Anket Katılımcılarının Yakınlarını Savaşta Kaybetme Durumu

262 / Bünyamin AÇIKALIN

Kaybedilme durumu en yüksek yakınlar 3. satırda yer alan amca, hala, dayı ve teyze çocukları olmuştur. Katılımcıların 16'sı kadın 17'si erkek olmak üzere 33'ü 3. dereceden yakını kaybetmiştir (toplam katılımcıların %22'si). 10'u kadın 15'i erkek toplam 25 katılımcı, 2. dereceden yakınlarını (toplam katılımcıların %17'si); 13'ü kadın 8'i erkek 21 katılımcı ise 1. dereceden yakını kaybetmiştir (toplam katılımcıların %17'si). Bunun yanı sıra 1, 2 ve 3. satırlarda yer alan seçeneklerden birden fazlasını işaretleyenlerin, yani değişik akraba gruplarından birden fazlasında kaybı bulunanların toplamına bakıldığında %18'lik bir oranla karşılaşmaktayız. Bunlar anket katılımcıları içinde, yakını kaybetme açısından en ağır imtihanla karşılaşanlardır ve sayıları azımsanmayacak bir yekûn oluşturmaktadır. Katılımcıların %27'si ise kaybının olmadığını belirtmiştir.

Sonuç olarak yakınlarını kaybedenlerin tamamını topladığımızda katılımcıların %73'lük kısmı, en az bir yakını kaybettiğini ifade ederken, %27'si ise kayıp yakını olmadığını belirtmiştir. Bu veriler, katılımcıların büyük çoğunluğunun savaşın en acı sonucuyla baş başa kaldıklarını somut bir şekilde göstermektedir.

Yaralı Yakını Bulunma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
1- Eş, evlat, anne, baba, kardeş, torun	7	7	14	10%	9%	10%
2- Amca, hala, dayı, teyze, yeğen	5	9	14	7%	12%	10%
3- Amca, hala, dayı, teyze çocukları ve diğer	20	23	43	28%	31%	29%
1,2	4	3	7	6%	4%	5%
1,3	1	1	2	1%	1%	1%
2,3	0	4	4	0%	5%	3%
Yaralı yakını yok	35	28	63	49%	37%	43%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 11: Anket Katılımcılarının Yaralı Yakını Bulunma Durumu

İnsanlara en ağır gelecek imtihanların bir diğeri de yakınlarının savaşta yaralanmalarıdır. Zira bunlar içinde yaraları tamamen iyileşenlerin yanında, el, kol, ayak gibi organlarını kalıcı olarak kaybedenlerin de bulunması mümkündür. Yaralı yakını bulunma durumu en yüksek olanlar 3. dereceden akraba sayılan amca, hala, dayı ve teyze çocuklarıdır. Katılımcıların 20'si kadın 23'ü erkek olmak üzere toplam 43'ünün 3. dereceden yakınları yaralanmıştır (toplam katılımcıların %29'u). 5'i kadın 9'u erkek toplam 14 katılımcının 2. dereceden yakınları (toplam katılımcıların %10'u); 7'si kadın 7'si erkek 14 katılımcının ise 1. dereceden yakını yaralanmıştır (toplam katılımcıların %10'u). Birden fazla satırdaki seçenekleri işaretleyenlerin

toplamı %9'dur. Katılımcıların %43'ü ise yaralı yakını olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak yaralı yakınların tamamını topladığımızda katılımcıların %57'lik kısmı en az bir yaralı yakını olduğunu ifade ederken, %43'ü yaralı yakını olmadığını belirtmiştir.

Savaşın ağır sonuçlarından bir diğeri olan yaralı yakını bulunma açısından da, katılımcıların yarıdan fazlasının bu ağır imtihanla karşılaştığını belirtmek mümkündür.

	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
1- Eş, evlat, anne, baba, kardeş, torun	5	3	8	7%	4%	5%
2- Amca, hala, dayı, teyze, yeğen	6	8	14	8%	11%	10%
3- Amca, hala, dayı, teyze çocukları ve diğer	20	11	31	28%	15%	21%
1,2	1	4	5	1%	5%	3%
1,3	0	1	1	0%	1%	1%
2,3	2	0	2	3%	0%	1%
1,2,3,	0	0	0	0%	0%	0%
Esir yakınım yok	38	48	86	53%	64%	59%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 12: Anket Katılımcılarının Esir Düşen Yakını Bulunma Durumu

Savaşın sebep olduğu sıkıntılardan biri de yakınlarının esir düşmesidir. Ankete katılanların esir yakınının bulunup bulunmaması onların savaşta sıkıntılarını anlamının bir diğer ölçüsüdür. Katılımcıların bu soruya verdiği cevaplar şu şekilde gerçekleşmiştir: Esir yakını bulunma durumu en yüksek olanlar 3. satırda yer alan amca, hala, dayı ve teyze çocuklarıdır. Katılımcıların 20'si kadın 11'i erkek olmak üzere toplam 33'ünün (katılımcıların 21'i) 3. dereceden yakını esir düşmüştür. 6'sı kadın 8'i erkek toplam 14 katılımcının (katılımcıların 10'u) 2. dereceden yakını; 5'i kadın 3'ü erkek 8 katılımcının (katılımcıların 5'i) ise 1. dereceden yakını savaş esiridir. Katılımcıların %59'u ise esir yakını olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak esir yakını bulunmayanlar, katılımcıların %59'luk kısmını oluştururken, en az bir esir yakını olduğunu ifade edenler %41 oranındadır.

Tablo 10, 11 ve 12 deki veriler toplu olarak değerlendirildiğinde, en ağır acı olan yakını kaybetme oranı anket katılımcıları arasında %73 olarak gerçekleşmiştir. Yaralı yakını bulunma oranı %57 iken esir yakını bulunma oranı ise

264 / Bünyamin AÇIKALIN

%41'dir. Bunların yanında bazı katılımcıların, hem ölen, hem yaralanan yakını veya esir düşen yakını bulunduğunu da ifade etmemiz gerekmektedir.

Çalışmanın bu aşamasında, yukarıdaki tablolardan sıkıntı çektikleri anlaşılan Suriyeli göçmenlere, Kur'an-ı Kerim'in ne derece manevi destek verdiği konusu ele alınacaktır. Konu ile ilgili tablolar aşağıda yer almaktadır.

2.1.5 Kur'an Okumanın Anket Katılımcılarına Psikolojik Destek Sağlama Durumu

Dinin, sıkıntılı dönemlerinde insanlar için bir başa çıkma metodu, sınımlanacak bir kapı olduğuna dair Giriş bölümünde bilgiler verilmişti. Dini ibadetlerden biri olan Kur'an okumanın insanları genel anlamda psikolojik olarak rahatlatıp rahatlatmadığı ile korku durumlarında onların Kur'an okuyup okumadıkları anketin bu bölümünde katılımcılara sorulmuştur.

	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Kur'an Okuma Neticesinde Psikolojik Olarak Rahatlama Durumu						
Çok Rahatlarım	67	64	131	93%	85%	89%
Az Rahatlarım	3	7	10	4%	9%	7%
Hiç Rahatlamam	2	1	3	3%	1%	2%
Cevapsız	0	3	3	0%	4%	2%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 13: Anket Katılımcılarının Kur'an Okuma Neticesinde Psikolojik Olarak Rahatlama Durumu

Tablo 13'teki veriler, Kur'an okumanın katılımcıları rahatlatıp rahatlatmadığına dair sorulara verilen cevapları yansıtmaktadır. Buna göre 67'si kadın 64'ü erkek 131 katılımcı Kur'an okuduğunda çok rahatladığını (katılımcıların %89'u), 3'ü kadın 7'si erkek 10 katılımcı biraz rahatladığını (katılımcıların %7'si), 2'si kadın 1'i erkek 3 katılımcı ise hiç rahatlamadığını belirtmişlerdir (katılımcıların %2'si). 3 erkek katılımcı (katılımcıların %2'si) ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Sonuç itibarıyla örneklem grubunun neredeyse tamamının Kur'an okuduğunda psikolojik olarak rahatladığını belirtmemiz mümkündür.

	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Korkma Halinde Kur'an Okuma Durumu						

Evet	64	67	131	89%	89%	89%
Hayır	6	3	9	8%	4%	6%
Cevapsız	2	5	7	3%	7%	5%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 14: Anket Katılımcılarının Korkma Halinde Kur'an Okuma Durumu

Suriyeli göçmenlerin korku anlarında Kur'an okuyup okumadıklarını öğrenmeye yönelik tablo 14'teki verilere göre en yüksek oran %89 ile korku halinde Kur'an okuduklarıdır. 64'ü kadın 67'si erkek 131 katılımcı korku halinde Kur'an okuduğunu, 6'sı kadın 3'ü erkek (katılımcıların %6'sı) okumadığını ifade etmiştir. 2'si kadın 5'i erkek 7 katılımcı (katılımcıların %5'i) ise bu soruyu cevaplamamışlardır.

Günümüze kadar yapılan araştırmalarda, genellikle kadınların dindarlık düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, kadınların olumlu dini başa çıkma etkinliklerine, erkeklere oranla daha çok başvurdukları gözlenmiştir (Ayten, Sağır, 2014: 11). Bizim çalışmamız için de aynı bulguların (kadınlarla erkekler arasında aşırı bir fark olmasa da) tablo 13'e göre geçerli olduğunu ifade edebiliriz. Oradaki sonuçlara göre Kur'an okuduğunda çok rahatladığını ifade edenlerin içinde, kadınlar daha fazladır. Bu seçeneği işaretleyen 131 katılımcı içinden 67'si kadın (katılımcıların %51'i) 64'ü erkektir (katılımcıların %49'u). Az rahatlarım diyen 10 katılımcının ise 3'ü kadın (katılımcıların %30'u) iken 7'si erkektir (katılımcıların %70'i). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse kadın katılımcıların %93'ü çok rahatladığını, %4'ü az rahatladığını ifade ederken, erkeklerin %85'i çok rahatladığını, %8'i az rahatladığını ifade etmişlerdir.

Tablo 14'te korku halinde Kur'an okuma sorusuna verilen cevaplarda kadınların dindarlık düzeyinin fazla olduğunu belirten yukarıdaki araştırmayla bağdaşmayan sonuçlar (aradaki fark çok az olsa da) elde edilmiştir. Buna göre korku anında Kur'an okuyan erkekler kadınlara göre daha fazladır. 131 katılımcının içinden 67 erkek korku anında Kur'an okuduğunu belirtirken (katılımcıların %51'i), 64 kadın Kur'an okuduğunu ifade etmiştir (katılımcıların %49'u). Korku durumlarında Kur'an okumadığını bildiren 9 katılımcının 6'sı kadın (katılımcıların %67'si), 3'ü erkektir (katılımcıların %33'ü).

2.1.6 Anket Katılımcılarının Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu

15, 16, 17 ve 18. tablolardaki veriler, anket katılımcılarının Kur'an okuma sıklıklarının anlamaya çalışan sorulara verilen cevaplardan oluşmaktadır. Bu aynı zamanda onların manevi ve moral destek olarak Kur'an'dan ne denli yararlandıkları hakkında da fikir verecektir. Onların Kur'an okuma ile ilgilerini öğrenmek için, dört ayrı zaman diliminde Kur'an okuma sıklıklarının belirtmeleri onlardan istenmiştir.

266 / Bünyamin AÇIKALIN

Tablo 15, katılımcıların Suriye’de iken savaştan önceki rutin yaşam şartlarında Kur’an okuma sıklıklarını belirten verilerden; tablo 18 ise günümüzde Türkiye’deki rutin yaşam şartlarında Kur’an okuma sıklıklarını yansıtan verilerden oluşmaktadır. Tablo 16 ve 17 ise çalışmamızın başında belirttiğimiz, “sıkıntılı zamanlarda insanların dine sığındıkları gerçeğini” örneklem grubunda öğrenmeye yönelik verileri içermektedir. Tablo 16 Suriye’de savaş sıkıntılarıyla baş başa kaldıklarında katılımcıların manevi destek almak için Kur’an okuyup okumadıklarını göstermektedir. Tablo 17’de ise savaş acılarının henüz taze olduğu, ayrıca yeni hayat şartlarına uyum sağlamanın da zorluğunu yaşadıkları bir zaman dilimi olan Türkiye’deki ilk senelerinde, katılımcıların manevi destek almak için Kur’an okuyup okumadıklarını yansıtmaktadır.

Tablolardaki sorulardan, her gün okuma seçeneğini işaretleyenlerin, diğer seçeneklerde belirtilen zamanlarda da Kur’an okuduklarını hatırlatmak gerekir. Diğer zaman dilimlerine mahsus Kur’an okumaları yapanların ise günlük olarak Kur’an okuma alışkanlığı bulunmayan kimseler olduğunu, ama onların da en azından belirli zaman dilimlerinde Kur’an okuyarak onunla bağıni koparmadıklarını ifade edebiliriz. Hiç Kur’an okumadığını belirtenlerin oranı aşağıdaki 4 tabloda da görüleceği üzere %2’yi geçmemiştir. Bu seçeneği işaretleyenlerden birinin Hıristiyan katılımcı olduğunu düşünürsek, hiç Kur’an okumadığını belirtenlerin, katılımcıların toplamı içindeki oranının çok düşük olduğunu belirtebiliriz.

Savaştan Önce Kur’an Okuma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
1- Her gün	26	39	65	36%	52%	44%
2- Cuma Hutbesinden Önce	3	12	15	4%	16%	10%
3- Mübarek Gün ve Gecelerde	11	5	16	15%	7%	11%
4- Ramazan ayında	14	8	22	19%	11%	15%
Hiç okumam	2	1	3	3%	1%	2%
2,3 ve4	4	1	5	6%	1%	3%
2,4	4	0	4	6%	0%	3%
Diğer	8	9	17	11%	12%	12%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 15: Anket Katılımcılarının Savaştan Önce Kur’an Okuma Alışkanlıkları Durumu

Katılımcıların savaş öncesi rutin Kur’an okumalarını gösteren seçeneklerden en fazla işaretledikleri %44 ile “her gün” olmuştur. 26’sı kadın 39’u erkek olmak üzere toplam 65 katılımcı her gün Kur’an okuduğunu ifade etmiştir. 14’ü kadın 8’i

erkek 22 kişi Ramazan ayında (katılımcıların %15'i); 11'i kadın 5'i erkek 16'sı mübarek gün ve gecelerde (katılımcıların %11'i); 3'ü kadın 12'si erkek 15 katılımcı ise Cuma hutbesinden önce (katılımcıların %10'u) Kur'an okuduklarını belirtmişlerdir. Toplamda 12'si kadın 1'i erkek 15 katılımcı bu seçeneklerin birden fazlasında (katılımcıların %6'sı) Kur'an okuduklarını işaretlemişlerdir. Seçeneklerin dışında diğer zamanlarda Kur'an okuyan katılımcı sayısı ise 8'i kadın 9'u erkek olmak üzere toplam 17'dir (katılımcıların %12'si). Hiç Kur'an okumadığını belirtenlerin sayısı ise 2'si kadın 1'i erkek olmak üzere 3'tür (katılımcıların %2'si).

Netice itibarıyla savaştan önce günlük yaşamın değişik zaman dilimlerinde Kur'an okuduğunu söyleyenlerin toplamı %98 gibi büyük bir orana tekabül etmektedir, %2'lik az bir kısmı ise Kur'an okumadığını belirtmiştir.

Savaş Sırasında Kur'an Okuma Durumu	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
1- Her gün	33	55	88	46%	73%	60%
2- Cuma Hutbesinden Önce	5	7	12	7%	9%	8%
3- Mübarek Gün ve Gecelerde	9	2	11	13%	3%	7%
4- Ramazan ayında	6	3	9	8%	4%	6%
Hiç okumam	2	0	2	3%	0%	1%
2,3 ve4	2	0	2	3%	0%	1%
2,4	3	0	3	4%	0%	2%
3, 4	2	1	3	3%	1%	2%
Diğer	10	7	17	14%	9%	12%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 16: Anket Katılımcılarının Savaş Sırasında Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu

Katılımcıların savaş sırasındaki Kur'an okumalarını gösteren seçeneklerden en fazla işaretlenen, %60 ile her gün seçeneği olmuştur. 33'ü kadın 55'i erkek olmak üzere toplam 88 katılımcı her gün Kur'an okuduğunu ifade etmiştir. 5'i kadın 7'si erkek 12 kişi Cuma hutbesinden önce (katılımcıların %8'i); 9'u kadın 2'si erkek 11'i mübarek gün ve gecelerde (katılımcıların %7'si); 6'sı kadın 3'ü erkek 9 katılımcı (katılımcıların %6'sı) ise Ramazan ayında Kur'an okuduklarını belirtmişlerdir. Toplamda 7'si kadın 1'i erkek 8 katılımcı (katılımcıların %5'i), bu seçeneklerin birden fazlasında Kur'an okuduklarını işaretlemişlerdir. Seçeneklerin dışında diğer zamanlarda Kur'an okuyan katılımcı sayısı ise 10'u kadın 7'si erkek olmak üzere

268 / Bünyamin AÇIKALIN

toplam 17'dir (katılımcıların %12'si). 2 kadın (katılımcıların %1'i) hiç Kur'an okumadığını belirtmiştir.

Sonuçta savaş devam ederken günlük yaşamın değişik zaman dilimlerinde Kur'an okuduğunu söyleyenlerin toplamı %99 oranındadır. %1'lik bir kısım ise Kur'an okumadığını belirtmiştir.

Bu tabloda ortaya çıkan veriler, çalışmamızın başında belirttiğimiz ve Kur'an'da da vurgulanan; "sıkıntılı zamanlarında insanların dine sığındıkları gerçeği" ile örtüşmektedir. Zira bir önceki tabloda yer alan, Suriye'de rutin zamanlarda %44 olan Kur'an'ı her gün okuma oranı savaş esnasında %60'a, bir sonraki tabloda görüleceği üzere Türkiye'ye geldikleri ilk sene ise %50'ye çıkmıştır.

	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye'ye Geldikleri İlk Sene İçindeki Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu						
1- Her gün	30	44	74	42%	59%	50%
2- Cuma Hutbesinden Önce	4	9	13	6%	12%	9%
3- Mübarek Gün ve Gecelerde	10	6	16	14%	8%	11%
4- Ramazan ayında	10	5	15	14%	7%	10%
Hiç okumam	1	2	3	1%	3%	2%
2,3 ve4	3	0	3	4%	0%	2%
2,4	2	2	4	3%	3%	3%
3, 4	3	1	4	4%	1%	3%
Diğer	9	6	15	13%	8%	10%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 17: Anket Katılımcılarının Türkiye'ye Geldikleri İlk Sene İçindeki Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu

Katılımcıların Türkiye'ye geldikleri ilk yıl Kur'an okuma sıklıklarını gösteren seçeneklerden en fazla olanı %50 ile her gün seçeneği olmuştur. 30'u kadın 44'ü erkek olmak üzere toplam 74 katılımcı her gün Kur'an okuduğunu ifade etmiştir. 10'u kadın 6'sı erkek 16 kişi (katılımcıların %11'i) mübarek gün ve gecelerde; 10'u kadın 5'i erkek toplam 15'i (katılımcıların %10'u) Ramazan ayında; 4'ü kadın 9'u erkek 13 katılımcı ise Cuma hutbesinden önce (katılımcıların %9'u) Kur'an okuduklarını belirtmişlerdir. Toplamda 8'i kadın 3'ü erkek 11 katılımcı (katılımcıların %8'i), bu seçeneklerin birden fazlasında Kur'an okuduklarını işaretlemişlerdir. Seçeneklerin dışında, diğer zamanlarda Kur'an okuyan katılımcı sayısı ise 9'u kadın 6'sı erkek olmak üzere toplam 15'tir (katılımcıların %10'u). 1'i

kadın 2'si erkek 3 katılımcı (katılımcıların %2'si) hiç Kur'an okumadığını belirtmiştir.

Türkiye'ye geldikleri ilk yıl günlük yaşamın değişik zaman dilimlerinde Kur'an okuduğunu söyleyenlerin toplamı %98 oranındadır. %2'lik bir kısım ise hiç Kur'an okumadığını belirtmiştir.

	TOPLAM			YÜZDE		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Günümüzdeki Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu						
1- Her gün	51	50	101	71%	67%	69%
2- Cuma Hutbesinden Önce	3	10	13	4%	13%	9%
3- Mübarek Gün ve Gecelerde	7	0	7	10%	0%	5%
4- Ramazan ayında	3	6	9	4%	8%	6%
Hiç okumam	0	0	0	0%	0%	0%
2,3 ve4	1	1	2	1%	1%	1%
2,4	1	0	1	1%	0%	1%
Diğer	6	8	14	8%	11%	10%
Toplam	72	75	147	100%	100%	100%

Tablo 18: Anket Katılımcılarının Günümüzdeki Kur'an Okuma Alışkanlıkları Durumu

Katılımcıların günümüzdeki Kur'an okuma sıklıklarını gösteren seçeneklerden en fazla olanı %69 ile her gün seçeneği olmuştur. 51'i kadın 50'si erkek olmak üzere toplam 101 katılımcı (katılımcıların %69'u) her gün Kur'an okuduğunu belirtmiştir. 3'ü kadın 10'u erkek 13 kişi (katılımcıların %9'u) Cuma hutbesinden önce; 3'ü kadın 6'sı erkek 9'u (katılımcıların %6'sı) Ramazan ayında; 7 kadın katılımcı (katılımcıların %5'i) ise mübarek gün ve gecelerde Kur'an okuduklarını belirtmişlerdir. Toplamda 2'si kadın 1'i erkek 3 katılımcı (katılımcıların %2'si), bu seçeneklerin birden fazlasında Kur'an okuduklarını işaretlemişlerdir. Seçeneklerin dışında diğer zamanlarda Kur'an okuyan katılımcı sayısı ise 6'sı kadın 8'i erkek olmak üzere toplam 14'tür (katılımcıların %10'u). Bu tabloda hiç Kur'an okumadığını belirten bulunmamaktadır.

Günümüzde günlük yaşamın değişik zaman dilimlerinde Kur'an okuduğunu söyleyenlerin toplamı %100 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların günlük Kur'an okuma alışkanlıklarının sorgulandığı yukarıdaki dört tablo incelendiğinde, Kur'an okuma oranı en yüksek olanı (katılımcıların %69'u), dördüncü tablodur (tablo 18). Bu oran, tablo 16'da %60, tablo 17'de %50, tablo 15'de ise %44 olarak gerçekleşmiştir.

270 / Bünyamin AÇIKALIN

Suriyeli katılımcıların savaş sıkıntıları nedeniyle Kur'an okumalarındaki değişiklikleri gözlemlemede, sağlıklı bir neticeye ulaşmak için tablo 15, tablo 16 ile tablo 17'nin esas alınmasının daha doğru olacağını düşünüyoruz. Tablo 15'de savaştan önce yerleşik olarak yaşadıkları memleketlerinde rutin hayat şartlarındaki Kur'an okuma alışkanlıkları söz konusudur. Aynı şekilde tablo 18 rutin ortamdaki Kur'an okuma alışkanlığı olarak görünse de tablo 15 ile arasında farklar vardır. Zira katılımcıların günümüzdeki şartlarında, Türkiye'ye geldikleri ilk yıldaki gibi olmasa da yine de pek çok belirsizlikler, gelecek kaygısı, yaşadıkları ortamda hala birer yabancı ve sığınmacı pozisyonunda bulunmalarının iş, eğitim, sağlık, barınma vb. alanlarda karşılımlarına çıkardığı zorluklar devam etmektedir. Örneğin gelecekte Suriye'deki savaşın bitmesi halinde, katılımcıların gelecek planlarında değişikliklerin olması muhtemeldir. Bu açıdan bakıldığında, onların halen zorluk ve sıkıntı içinde bulduklarını belirtmek mümkündür. Bu durumda iken sıkıntılardan kurtulmada Kur'an okumaya ağırlık vermeleri normal görünmektedir.

Tablo 15'deki hayat şartlarından farklı olan bir husus da Suriyeli göçmenlerin bir işte çalışma durumlarıdır. Kendileriyle mülakat yapılan katılımcıların ifadelerine göre, özellikle geçici barınma merkezlerinde kalan 50 yaş ve üzeri göçmenler bir işte çalışmamaktadır. Zira gerek devlet, gerekse yardımlaşma ve hayır kurumlarının sunduğu hizmetler, kısıtlı olmakla beraber zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Dolayısıyla onlar, Suriye'deki şartlarına göre Kur'an okumak için daha çok vakit bulabilmektedirler.

Diğer bir fark ise göçmenlerin Türkiye'de Suriye'ye göre daha özgür bir ortamda yaşamalarıdır. Zira mülakat neticesi katılımcılar, göçmenlerin dini vecibelerini ve Kur'an okumalarını, daha rahat bir ortamda yapabildiklerini belirtmişlerdir.

SONUÇ

Ülkelerindeki iç savaştan kaçarak komşu devletlere ve Türkiye'ye sığınan çok sayıda göçmen vardır. Kilis de göçmenlerin en çok bulunduğu şehirlerden biridir. Her insanın hayatı boyunca pek çok sıkıntıyla karşı karşıya kalması ihtimal dâhilindedir. Bir insanın karşılaşabileceği en ağır zorluklardan birisi savaştır. Zira can ve mal kaybının yanı sıra, insanların iş, eğitim, sosyal statü ve aile hayatlarında köklü değişiklikler olmaktadır.

Yakın zamanda bu sıkıntılarla baş başa kalan göçmenlerin savaş öncesi hallerinden günümüze kadar yaşadıklarının incelenmesi sonucunda birtakım ders ve tecrübelerin çıkarılması yararlı olacaktır.

Sıkıntı ve zorluklarla başa çıkmada, insanların dine sığındıkları bilinen bir gerçektir. Suriyeli göçmenlerin de aynı şekilde dine sığındıklarını, Kur'an'dan moral ve manevi destek aldıklarını belirtmek mümkündür.

Kadın ve erkek katılımcıların sayıları birbirine yakın olup, yaş durumu itibarıyla 40 yaş ve altının çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Medeni durum

bakımından bekarlar, tahsil düzeyi olarak lise mezunları, meslek olarak da öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Katılımcıların tahsil durumlarına bakıldığında, iyi eğitilmiş olanların oranının yüksek olduğu görülmüştür. Bu da anket sonuçlarının güvenilirliğini artırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Hayat tecrübelerinin fazla olması, sorumluluk duygularının gelişmesi, olayları karşılamada soğukkanlı olmaları gibi özelliklerin bekarlardan çok evlilerde, gençlerden çok yaşlılarda bulunması normal bir durumdur. Ankette bekarlar evlilere, gençler de yaşlılara göre fazla olmasına rağmen, dini vecibeleri yerine getirme, Kur'an okuma neticesi psikolojik olarak rahatlama ve korku esnasında ve günlük yaşam içinde Kur'an okuma alışkanlığı bulunma oranları yüksek çıkmıştır.

Katılımcıların neredeyse tamamını Müslümanların oluşturduğu ankette, örneklem grubunun büyük çoğunluğu dini vecibelerini yerine getirmektedir.

Ankete katılan göçmenlerin büyük çoğunluğu, yakın-uzak akrabalarının şehit olmasına, yaralanmasına veya esir düşmesine tanık olmuşlardır. Anketten çıkan bu duruma göre, katılımcıların savaşın en ağır zorluklarıyla karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, Kur'an okumakla psikolojik olarak rahatladıklarını, korku hallerinde Kur'an okumaya başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu durum Kur'an okumanın moral ve manevi destek vermesine bir örnek olarak gösterilebilir.

Ankete çıkan sonuçlara göre katılımcıların Kur'an okuma sıklıkları, savaş öncesi normal şartlara göre, savaş esnasında belirgin şekilde artmıştır. Savaş bitimindeki ilk yıl ise tekrar düşüşe geçmiştir.

Günümüzdeki Kur'an okuma sıklıkları ise savaş şartlarındakinden de yüksek çıkmıştır. Bu durumun sebebi olarak, katılımcıların savaşın yol açtığı zorlukları ve belirsizlikleri yaşamaya devam etmeleri, ayrıca Türkiye'de Suriye'ye göre Kur'an okumak için daha çok vakit ve imkân bulmaları gösterilebilir.

KAYNAKÇA

AĞANOĞLU, H. Yıldırım (2013), *Osmanlılardan Cumhuriyet'e Balkanların Makûs Talihi Göç*, İstanbul İz Yayıncılık.

APAK, Hıdır (2014), "Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği", *Mukaddime*, Cilt: 5, Sayı: 2, ss. 54-70.

ARSLANTÜRK, Zeki (1995), *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metot ve Teknikleri*, İstanbul İFAV Yayıncılık.

AYTEN, Ali; **SAGİR**, Zeynep (2014), "Dindarlık, Dini Başa Çıkma ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Sığınmacılar Üzerine Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı: 47, s. 6, ss: 5-18.

272 / Bünyamin AÇIKALIN

EKŞİ, Halil (2001), *Başaçıkma, Dinî Başaçıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Eğitim, İlahiyat ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin Karşılaştırılması*, Bursa, basılmamış doktora tezi.

ERKAN, Erol (2016), “Suriyeli Göçmenler ve Dini Hayat: Uyum, Karşılaşma, Benzeşme Gaziantep Örneği”, *İlahiyat Akademi*, Sayı: 4, ss: 1-35.

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1450605-illere-gore-suriyeli-dagilimi/49>;
erişim tarihi: 15. 10. 2017.

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/18_09_2017_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf; erişim tarihi: 18.09.2017.

KARAMAN, Hayrettin; **ÇAĞRICI**, Mustafa, **DÖNMEZ**, İbrahim Kafi, **GÜMÜŞ**, Sadrettin (2006), *Kur'an Yolu* (5 cilt), Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

OKUMUŞ, Ejder (2002), “Tabi Afetler Din ve Toplum –Marmara Depremi Örneği”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt: XV, Sayı: 3, ss: 339-373.

ORAT- AKYÜZ, Jülide; **ARSLAN-ORAN**, Nebahat ve **TANRIVERDİ**, Mustafa (2011), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kafkas Göçleri (1828-1943)*, Kars.

ÖNKAL, Ahmet (1998), “Hicret” Maddesi, *İslam Ansiklopedisi* (44 cilt), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İşletmesi.

RÂZÎ, el-İmâm Muhammed (1981), *et-Tefsîru'l-Kebîr* (32 cilt), Lübnan, Dâru'l-Fikr.

TABERÎ, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (2001), *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân* (26 cilt), tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Kâhire, Hicr.

USTA, Mustafa (2001), *Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekolleşme Sorunları*, İstanbul İFAV Yayıncılık.

